

Krzysztof PARZYCH
Akademia Pomorska w Słupsku

DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA A RUCH TURYSTYCZNY - STUDIUM PRZYPADKU STREFY NADMORSKIEJ WYBRZEŻA BAŁTYKU

1. Wstęp

Strefy wybrzeży nadmorskich to najczęściej odwiedzane w skali świata obszary recepcji turystycznej. Wynika to z dominującej roli, jaką odgrywa nieprzerwanie turystyka wypoczynkowa na tle innych form ruchu turystycznego. Jest to również związane z najwyższym pod względem ilościowym poziomem zagospodarowania turystycznego wybrzeży, zwłaszcza w zakresie bazy noclegowej. Według oficjalnych danych statystycznych GUS w roku 2015 w Polsce w obu województwach nadmorskich znajdowało się ponad 200 tys. miejsc noclegowych z ogółu ponad 600 tys. miejsc noclegowych. Należy mieć na uwadze, że udział pojemności noclegowej wybrzeża w skali kraju może być znacznie większy, co wynika ze znacznego odsetka w bazie noclegowej obszaru wielu obiektów sezonowych, nieujmowanych w oficjalnych zestawieniach GUS. Potwierdzeniem tego mogą być badania M. MIEDZIŃSKIEGO (2011), zwłaszcza dotyczące regionu Kołobrzegu, oraz K. PARZYCHA (2015) w Łebie. Oprócz bazy noclegowej istotnym czynnikiem potencjalnie wpływającym na skalę ruchu turystycznego jest dostępność turystyczna obszaru. Dotyczy to dostępności w szeroko rozumianym znaczeniu – dostępności czasowej, przestrzennej, transportowej oraz ekonomicznej.

Zagadnienie dostępności turystycznej było już podejmowane w literaturze. Dotychczasowe badania koncentrowały się wokół dostępności strefy wybrzeża w województwie zachodniopomorskim (KOMORNICKI i in. 2010, MILEWSKI 2010).

2. Cel opracowania i metoda badawcza

W niniejszym opracowaniu dokonano analizy związku dostępności obszaru z ruchem turystycznym. Do opracowania przyjętego zagadnienia wybrano 40 ośrodków położonych bezpośrednio w strefie brzegowej wybrzeża oraz 40 miejscowości w różnych częściach kraju. W celu określenia dostępności miejscowości nadmorskich z pozostałych części kraju wybrano wszystkie miasta wojewódzkie, większość miast z liczbą powyżej 100 tys. mieszkańców oraz wybrane charakterystyczne miejscowości – węzły komunikacyjne rozmieszczone na obszarze całej Polski.

Dokonano oszacowania odległości czasowo-przestrzennej między każdym z 40 ośrodków położonych na wybrzeżu a pozostałymi 40 wybranymi miejscowościami w różnych częściach kraju. Dla każdej z miejscowości wybrzeża określono trzy rodzaje odległości – odległość rzeczywistą (odległość w linii prostej), najbliższą odległość drogową, odległość czasową (najkrótszy czas przejazdu) pomiędzy każdą miejscowością kraju a wybranymi 40 na obszarze Polski. Następnie dla każdego ośrodka nadmorskiego określono średnie odległości rzeczywiste, średnie najkrótsze odległości drogowe oraz średni najkrótszy czas przejazdu pomiędzy nimi a wybranymi miastami na obszarze Polski. W drugiej części opracowania zestawiono uzyskane wyniki z danymi odnoszącymi się do ruchu turystycznego na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS w celu określenia związku dostępności przestrzennej miejscowości nadmorskich z danymi ilościowymi dotyczącymi rejestrowanego ruchu turystycznego na wybrzeżu. W analizie związku dostępności poszczególnych miejscowości nadmorskich z rejestrowanym ruchem turystycznym posłużono się analizą współczynników korelacji rang Spearmana oraz metodą grupowania Warda. Do oceny zależności dostępności ośrodków nadmorskich z rejestrowanym ruchem turystycznym wybrano grupę 32 miejscowości ze względu na brak bądź niekompletność danych na temat ruchu turystycznego dla ośmiu miejscowości. Ruch turystyczny w ośrodkach nadmorskich opisano przy użyciu danych dotyczących osób

korzystających z bazy noclegowej w poszczególnych miejscowościach oraz liczby udzielonych noclegów i średniej długości pobytu turysty. Warto zaznaczyć, że dane uzyskane z GUS z pewnością nie są wyczerpujące, brak jednak w skali całego wybrzeża i kraju innych kompleksowych opracowań statystycznych dotyczących zagospodarowania noclegowego i wykorzystania bazy noclegowej obszaru.

3. Analiza wyników

Dostępność obszaru stanowi bardzo ważny element atrakcyjności turystycznej obszaru. Dotyczy do dostępności w szerokim jej rozumieniu, zarówno czasowym, przestrzennym, jak i ekonomicznym. Niewielka odległość przestrzenna, a zwłaszcza krótki czas podróży z miejsca zamieszkania do celu podróży to często czynniki decydujące o wyborze przez turystę konkretnej destynacji turystycznej.

Oszacowania odległości przestrzennych i czasowych dokonano na podstawie obliczeń uzyskanych przy wykorzystaniu witryny internetowej www.kalkulatorodlegosci.com. Jak już wspomniano, przeprowadzono szacunek odległości rzeczywistych, najkrótszych odległości drogowych oraz najkrótszych potencjalnie odległości czasowych pomiędzy 40 ośrodkami nadmorskimi a 40 miastami wybranymi z obszaru całej Polski.

Miejscowości nadmorskie Pobrzeża Gdańskiego i wschodniej części Pobrzeża Koszalińskiego są położone w znacznie mniejszej odległości geograficznej od południka środka geometrycznego Polski. Fakt ten implikuje znacznie bliższe odległości rzeczywiste (odległości w linii prostej) ośrodków położonych w tej części Pobrzeża Bałtyku z resztą terytorium Polski w porównaniu z miejscowościami Pobrzeża Szczecińskiego. Potwierdzeniem tego są dystanse pomiędzy poszczególnymi miejscowościami nadmorskimi wybrzeża i miastami z pozostałej części terytorium Polski (tab. 1). Znacznie większe odległości rzeczywiste od pozostałych miejscowości kraju dotyczą miejscowości Pobrzeża Szczecińskiego. Najdłuższe odległości rzeczywiste w grupie badanych ośrodków miejskich oddzielają najdalej na zachód wysuniętą miejscowość polskiego wybrzeża Świnoujście od wybranych miejscowości południowo-wschodniej części Polski (są to dystanse: Świnoujście–Przemysł – 743,65 km, Świnoujście–Zamość – 707,27 km).

Tab. 1. Odległości rzeczywiste pomiędzy wybranymi miejscowościami wypoczynkowymi polskiego wybrzeża a pozostałymi wybranymi miejscowościami w Polsce

Miejscowość	[2]	Między- zdroje	Rewal	Kotłobrzeg	Mielno	Darlówek	Ustka	Łeba	Władysławowo	Krynica Morska
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Szczecin	57,25	56,04	78,8	107,29	135,62	164,47	198,15	245,77	293,41	337,73
Gorzów Wlkp.	146,66	143,01	150,88	162,31	143,01	204,57	231,96	272,47	309,62	333,13
Wrocław	364,71	359,54	358,13	355,38	357,01	373,52	386,76	408,06	420,04	398,64
Zielona Góra	235,45	232,85	241,12	249,44	232,85	284,82	307,95	342,64	371,49	378,22
Koszalin	129,64	116,28	76,43	38,38	10,20	30,57	62,06	109,49	158,81	213,63
Gdańsk	291,06	277,63	238,23	200,12	168,16	147,04	118,23	83,79	51,30	51,81
Olśztyn	409,45	396,15	359,66	323,56	293,82	277,31	252,03	219,24	175,83	95,20
Białystok	596,32	583,25	548,45	513,48	484,68	469,21	444,17	409,78	362,51	281,70
Suwałki	568,09	554,66	516,45	478,94	447,55	427,02	397,11	355,30	302,58	228,73
Warszawa	489,34	477,56	450,04	421,70	399,61	393,86	379,81	362,86	333,28	261,10
Bydgoszcz	263,82	251,87	224,59	198,30	180,16	181,38	178,81	184,59	187,38	168,79
Toruń	305,05	293,04	265,06	237,49	217,38	215,60	208,44	206,08	198,22	161,98
Poznań	244,83	236,56	225,71	216,27	214,17	229,20	242,07	265,33	282,79	276,06
Radom	542,75	532,06	509,29	485,14	466,82	465,15	455,45	444,11	419,31	350,59
Kielce	549,87	540,32	522,17	502,29	487,87	490,19	485,09	480,14	461,76	399,26
Łódź	424,10	414,04	394,39	373,77	359,31	362,19	358,55	357,18	344,65	291,75
Opole	438,37	423,33	427,49	420,78	418,52	431,85	440,65	455,47	459,34	425,15
Katowice	520,70	513,71	505,17	494,43	488,26	498,15	502,27	510,17	505,56	458,99
Kraków	579,11	571,34	559,80	545,97	536,85	544,02	544,59	547,22	536,38	481,60
Rzeszów	683,44	673,95	655,72	635,31	620,04	621,14	614,11	605,53	582,17	513,38
Lublin	635,64	624,43	599,21	572,54	551,63	546,77	533,06	515,24	483,01	407,18
Jelenia Góra	349,17	347,45	356,86	364,30	374,26	396,09	416,40	446,61	468,65	461,37
Częstochowa	477,99	470,01	458,14	444,52	436,04	444,13	446,29	451,95	445,55	397,82

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Tamów	633,46	624,77	609,72	592,40	580,02	584,06	580,67	577,47	560,03	497,46
Przemysł	743,65	733,95	714,81	693,41	677,12	677,07	668,55	657,56	631,37	559,74
Płock	394,04	382,36	355,61	328,45	307,97	304,70	294,31	284,33	264,21	204,87
Legnica	327,40	324,13	329,10	332,74	339,90	360,20	378,53	406,51	426,35	416,76
Kalisz	351,32	342,83	329,79	316,23	308,77	318,50	323,63	335,03	337,23	304,70
Bielsko Biata	562,22	555,80	549,08	539,83	534,77	545,45	550,39	559,08	554,86	508,04
Biała Podlaska	631,21	618,99	589,03	558,13	533,25	523,49	504,37	478,68	438,94	358,80
Wałbrzych	374,50	371,53	377,01	380,56	387,24	407,01	424,42	450,82	468,22	453,68
Nowy Sącz	652,86	644,89	632,47	617,53	607,21	613,11	611,89	611,58	597,01	537,26
Zamość	707,27	696,33	672,16	646,28	625,98	621,65	608,33	590,65	558,06	481,67
Ślupsk	191,33	178,15	137,60	99,16	66,66	41,88	16,85	47,37	95,74	156,72
Piła	185,18	174,32	153,84	137,19	131,25	145,36	159,35	186,98	212,59	224,52
Ostrołęka	492,49	479,61	446,17	412,51	385,15	372,29	350,38	321,67	280,52	200,23
Grudziądz	300,68	287,78	254,67	222,06	196,33	188,23	173,78	162,15	147,28	109,56
Siedlce	571,80	559,68	530,28	499,90	475,80	467,11	449,36	426,12	389,22	310,68
Leszno	278,97	273,22	270,81	268,48	271,51	289,53	305,38	321,67	39,58	340,68
Chojnice	218,85	205,82	172,20	140,00	116,36	113,00	108,56	118,65	133,80	145,06
Ogółem	16 920,04	16 543,24	15 846,14	15 126,57	14 569,11	14 770,89	14 712,76	14 815,34	14 288,65	13 184,24
Srednia odległość rzeczywiata	423,001	413,581	396,153	378,164	364,228	369,272	367,819	370,383	357,216	329,606

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 2. Najkrótsze odległości drogowe pomiędzy wybranymi miejscowościami wypoczynkowymi polskiego wybrzeża a pozostałymi wybranymi miejscowościami w Polsce

Miejscowość	Świno- ujście	Między- zdroje	Rewal	Kołobrzeg	Mielno	Dartowek	Ustka	Łeba	Władysławo- wowo	Krynica Morska
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Szczecin	106,0	95,28	109,1	134,7	167,3	199,8	235,2	292,5	344,5	400,0
Gorzów Wlkp.	192,4	181,6	195,4	220,9	181,6	255,4	321,5	341,5	383,8	364,6
Wrocław	450,5	439,6	453,4	479,0	511,7	445,2	462,9	611,9	566,0	549,0
Zielona Góra	300,9	290,1	303,8	329,4	290,1	394,6	430,0	451,4	530,0	474,5
Koszalin	155,9	145,1	97,74	41,95	13,18	39,86	75,3	132,6	184,6	265,9
Gdańsk	384,4	337,6	295,0	234,1	205,3	173,5	142,5	105,6	66,28	73,36
Olsztyn	515,6	504,7	457,4	401,3	372,5	346,7	309,6	279,1	233,2	167,5
Białystok	839,7	828,9	842,7	625,6	596,8	571,0	533,9	503,4	457,5	391,8
Suwałki	688,4	677,5	630,2	574,0	545,2	519,5	482,4	451,9	406,0	340,3
Warszawa	653,2	642,4	656,1	561,6	529,0	525,9	548,3	458,1	471,9	340,3
Bydgoszcz	338,8	328,0	273,3	239,1	206,5	215,6	221,2	228,0	221,1	204,2
Toruń	393,1	382,3	321,0	281,2	248,6	257,7	300,8	270,3	224,4	207,5
Poznań	353,9	343,0	356,8	251,3	250,0	272,1	289,8	327,1	359,0	342,1
Radom	705,4	694,6	708,4	613,8	581,2	590,3	600,5	570,0	524,1	494,7
Kielce	699,9	689,0	702,8	613,6	583,7	594,4	586,3	572,5	526,6	509,7
Łódź	560,8	538,2	563,7	476,2	443,6	440,6	462,9	432,4	386,5	369,6
Opole	553,9	543,0	556,8	582,4	615,1	535,4	569,3	603,3	557,5	540,5
Katowice	648,1	637,3	651,0	676,6	709,3	644,6	653,5	622,8	576,9	560,0
Kraków	723,2	712,4	726,1	751,7	701,6	686,4	695,0	664,5	618,6	601,7
Rzeszów	890,6	879,7	893,5	771,1	773,4	749,2	757,8	727,3	681,4	664,5
Lublin	815,5	807,7	821,4	726,9	694,3	697,3	710,9	624,1	578,2	506,3
Jelenia Góra	439,3	428,5	442,3	467,8	500,5	533,0	510,3	625,7	597,7	580,8
Częstochowa	668,4	657,5	671,1	596,9	564,3	574,4	567,8	552,6	506,7	489,8
Tamów	806,4	795,5	809,3	834,9	709,3	719,9	728,6	698,1	652,2	635,3

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Przemysł	979,0	968,1	981,9	868,8	836,2	846,9	855,5	825,0	779,1	712,5
Legnica	402,5	391,6	405,4	431,0	463,7	496,1	455,9	499,2	537,3	520,4
Kalisz	485,6	474,8	488,6	514,1	409,2	431,3	404,0	437,6	391,7	374,8
Bielsko Biata	705,0	694,2	717,4	733,6	766,2	702,8	698,8	683,0	637,1	620,2
Biała Podlaska	818,9	808,1	821,9	727,3	689,1	646,8	611,4	580,9	535,0	469,3
Wałbrzych	460,2	449,4	463,2	488,8	521,4	488,7	506,4	643,6	597,8	580,9
Nowy Sącz	833,6	822,7	836,5	862,1	894,8	765,7	774,3	725,5	697,9	681,0
Zamość	903,6	892,8	800,6	819,6	787,0	790,0	806,4	775,9	730,0	599,1
Słupsk	222,9	212,1	164,8	108,6	79,81	58,8	19,08	61,81	116,7	198,0
Piła	251,4	221,2	185,8	159,7	153,6	175,7	189,5	232,8	278,9	284,7
Ostrółęka	634,7	623,8	524,9	485,0	452,4	465,8	440,0	398,2	352,3	286,6
Grudziądz	357,5	346,7	299,3	259,4	226,8	228,2	209,5	209,1	163,2	144,3
Siedlce	737,4	726,5	631,0	645,7	558,4	587,6	550,5	520,0	462,2	396,5
Leszno	367,2	356,3	370,1	395,7	326,4	348,5	362,3	398,2	442,4	425,5
Chojnice	260,3	249,4	202,1	162,2	129,6	135,4	128,2	146,4	168,0	163,9
Ogółem	21 871,7	21 373,9	20 865,2	19 561,6	18 321,7	18 529,0	18 592,0	18 634,1	17 848,6	16 810,0
Średnia najkrótsza odległość	546,793	534,347	521,631	489,039	458,042	463,224	464,799	465,853	446,215	420,249

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 3. Najkrótsze odległości czasowe pomiędzy wybranymi miejscowościami wypożyczkowymi polskiego wybrzeża a pozostałymi wybranymi miejscowościami w Polsce

Miejscowość	Świno- ujście	Mędzy- zdroje	Rewal	Koło- brzeg	Mielno	Dar- łówko	Ustka	Łeba	Władys- ławowo	Krynica Morska
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Szczecin	1,53	1,10	1,32	1,49	2,15	2,52	3,22	4,04	4,48	5,50
Gorzów Wlkp.	2,36	1,53	2,16	2,33	1,53	3,36	4,05	4,47	5,31	5,31
Wrocław	5,44	5,01	5,24	5,41	6,07	6,39	6,56	6,49	6,02	6,06
Zielona Góra	3,35	2,53	3,15	3,32	2,53	4,36	5,05	5,46	5,49	5,53
Koszalin	2,44	2,01	1,32	0,44	0,21	0,47	1,16	1,58	2,42	3,54
Gdańsk	5,31	4,49	4,20	3,31	3,07	2,37	2,16	1,53	1,08	1,12
Olsztyn	7,31	6,49	6,20	5,31	5,07	4,37	4,16	3,54	3,07	2,21
Białystok	8,39	7,57	8,19	8,19	7,56	7,26	7,05	6,43	5,56	5,10
Suwałki	10,12	9,30	9,01	8,12	7,48	7,18	6,57	6,35	5,48	5,02
Warszawa	6,29	5,46	6,09	6,18	6,03	5,57	5,38	5,16	4,29	4,25
Bydgoszcz	5,05	4,23	4,19	3,39	3,23	3,21	3,29	3,29	2,42	2,46
Toruń	5,42	5,00	4,51	4,11	3,55	3,54	3,41	3,19	2,32	2,36
Poznań	4,03	3,20	3,42	4,06	4,09	4,19	4,36	5,06	4,38	4,42
Radom	8,29	6,27	6,49	6,59	6,43	6,37	6,19	5,57	5,10	5,14
Kielce	8,02	7,19	7,41	7,54	7,38	7,32	7,14	6,52	6,05	6,09
Łódź	5,54	5,14	5,33	5,49	5,34	5,27	5,09	4,47	4,00	4,04
Opole	6,24	5,41	6,04	6,21	6,47	7,23	7,35	7,13	6,26	6,30
Katowice	7,08	6,25	6,48	7,05	7,31	7,41	7,23	7,01	6,14	6,18
Kraków	7,55	7,12	7,34	7,51	8,32	8,26	8,08	7,45	6,58	7,02
Rzeszów	9,10	8,27	8,49	10,03	9,39	9,33	9,14	8,52	8,05	8,09
Lublin	9,34	7,53	8,15	8,25	8,09	8,03	7,45	7,23	6,36	6,31
Jelenia Góra	5,44	5,01	5,24	5,41	6,07	6,45	7,13	7,55	7,19	7,23
Częstochowa	7,14	6,32	6,54	7,13	6,58	6,51	6,33	6,11	5,24	5,28
Tarnów	8,37	7,54	8,16	8,33	9,27	9,07	8,50	8,27	7,40	7,44
Przemysł	10,41	9,41	10,03	10,55	10,39	10,33	10,15	9,53	9,06	9,10
Płock	6,19	5,37	6,04	5,24	5,08	5,02	5,21	4,21	3,34	3,38

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Legnica	4,52	4,09	4,32	4,49	5,15	5,52	6,22	7,03	6,37	6,41
Kalisz	5,14	4,32	4,54	5,11	5,29	5,39	5,42	5,19	4,33	4,36
Bielsko Biala	7,50	7,07	7,30	7,47	8,12	8,24	8,07	7,44	6,57	7,01
Biała Podlaska	8,40	7,58	8,20	8,37	8,12	8,06	7,47	7,25	6,38	6,13
Wałbrzych	5,46	5,04	5,26	5,43	6,09	6,46	7,16	7,38	6,51	6,55
Nowy Sącz	9,11	8,29	8,51	9,08	9,34	9,42	9,25	9,02	8,15	8,19
Zamość	9,39	8,57	9,19	9,29	9,13	9,07	8,49	8,26	7,40	7,35
Słupsk	3,46	3,04	2,36	1,45	1,22	0,53	0,24	1,05	1,49	3,01
Piła	3,50	3,08	3,01	2,36	2,30	2,41	2,58	3,28	3,59	4,00
Ostrołęka	7,54	7,11	7,34	6,58	6,35	6,05	5,44	5,22	4,35	3,49
Grudziądz	5,40	4,57	4,29	3,49	3,33	3,27	3,12	2,49	2,03	2,06
Siedlce	7,51	7,08	7,31	7,40	7,24	7,18	7,00	6,38	5,51	5,29
Leszno	4,43	4,00	4,23	4,39	5,02	5,13	5,30	5,22	5,20	5,36
Chojnice	4,16	3,34	3,05	2,25	2,09	2,12	2,07	2,22	2,42	2,42
Ogółem	251,27	221,93	229,65	228,15	227,48	230,24	229,24	223,59	203,39	206,11
Średnia odległość czasowa	6,282	5,548	5,741	5,704	5,687	5,756	5,731	5,590	5,085	5,153

Źródło: opracowanie własne.

Najdalej na wschód wysuniętą miejscowość polskiego wybrzeża Krynica Morską oddzielają znacznie krótsze odległości z najdalej położonymi wybranymi do analizy miejscowościami kraju (są to: Krynica Morska-Przemysł - 559,74 km, Krynica Morska-Nowy Sącz - 537,26 km). Najdalej na północ wysuniętą miejscowość Jastrzębią Górę oddzielają najdłuższe dystanse z Nowym Sączem (604,34 km) oraz z Rzeszowem (589,51 km).

Analiza najkrótszych odległości drogowych pokazuje znacznie większy dystans pomiędzy miejscowościami nadmorskimi i pozostałą częścią kraju w relacji do analogicznych odległości rzeczywistych (odległości w linii prostej; tab. 2). Wynika to ze specyfiki układu sieci drogowej determinowanego w różnych częściach terytorium kraju czynnikami przyrodniczymi, historycznymi czy społeczno-ekonomicznymi. Najdłuższy dystans w grupie najkrótszych odległości drogowych oddzielających miejscowości wybrzeża od pozostałych wybranych miejscowości kraju dzieli Świnoujście i następujące miasta: Zamość (903,6 km), Rzeszów (890,6 km), Białystok (839,7 km) i Nowy Sącz (833,6 km). Jastrzębią Górę oddziela najdłuższy dystans z Przemysłem (786,4 km) oraz z Nowym Sączem (705,12) km. Najdalej na wschód wysunięta na wybrzeżu Krynica Morska najdłuższy dystans w grupie najkrótszych odległości drogowych posiada z Przemysłem (712,5 km), Nowym Sączem (681 km) oraz z Rzeszowem (664,5 km).

Analiza najkrótszych odległości czasowych potrzebnych do pokonania odległości pomiędzy miejscowościami wybrzeża a wybranymi miejscowościami pozostałej części kraju nie jest odzwierciedleniem najkrótszych odległości drogowych, co wynika ze zróżnicowania jakości sieci drogowej w Polsce, a zwłaszcza ze zróżnicowanej dostępności dróg o najwyższych parametrach technicznych umożliwiających pokonywanie trasy z najwyższą średnią prędkością (autostrady i drogi ekspresowe, tab. 3).

Najdłuższy czasowy w grupie najkrótszych odległości czasowych pomiędzy miejscowościami wybrzeża i pozostałej części kraju dzieli Kołobrzeg od Przemysła (10 h i 55 min), Świnoujście od Przemysła (10 h i 41 min), Mielno od Przemysła (10 h i 39 min) oraz Darłówko od Przemysła (10 h i 15 min) oraz Świnoujście od Suwałk (10 h i 12 min), Świnoujście od Zamościa (9 h i 39 min) i Świnoujście od Lublina (9 h i 33 min)y. Najdalej wysunięte na północ i na wschód Jastrzębia Góra oraz Krynica Morska to najdalsze w grupie najkrótszych odległości czasowych miejscowości od Przemysła (odpowiednio 9 h i 6 min oraz 9 h i 10 min) i Nowego Sącza (odpowiednio 8 h i 15 min oraz 8 h i 19 min).

Dokonano obliczenia średnich odległości rzeczywistych, średnich najkrótszych odległości drogowych oraz średnich odległości czasowych między miejscowościami wybrzeża a 40 wybranymi miejscowościami pozostałej części Polski. Najbliższe średnie odległości rzeczywiste w analizie odległości pomiędzy 40 wybranymi miejscowościami wybrzeża a 40 wybranymi miejscowościami pozostałej części kraju posiadają miejscowości Stegna (399,59 km), Sztutowo (407,85), Gdańsk (408,09), Gdynia (409,19) i Sopot (412,75, tab. 4). Najdalsze średnie odległości dotyczą Świnoujścia (546,79 km), Wisielki (535,73 km), Międzyzdrojów (534,3), Pogorzelicy (532,13) oraz Niechorza (529,30).

Tab. 4. Średnie odległości przestrzenne i czasowe miejscowości wypoczynkowych wybrzeża i wybranych pozostałych miejscowości w Polsce

Miejscowość	Średnia najbliższa odległość drogową	Średnia odległość rzeczywista	Średnia najbliższa odległość czasowa
[1]	[2]	[3]	[4]
Wisielka	535,734	410,216	6,13
Świnoujście	546,793	423,001	6,28
Międzyzdroje	534,347	413,581	5,55
Międzywodzie	528,072	406,198	6,14
Dziwnów	524,225	405,053	6,11
Łukęcin	526,230	400,719	6,11
Pobierowo	524,275	398,319	6,04
Pustkowo	522,990	397,403	6,07
Trzęsacz	525,415	396,829	6,06
Rewal	521,631	396,153	6,14
Niechorze	529,300	394,118	6,13
Pogorzelica	532,134	392,871	6,18
Mrzeżyno	520,918	382,209	6,11
Rogowo	506,330	386,496	6,25
Grzybowo	509,449	380,796	6,17
Dźwirzyno	511,224	383,719	6,30
Kołobrzeg	489,039	378,164	6,10
Sianożęty	487,542	375,925	6,17
Ustronie Morskie	480,222	373,363	6,14
Gąski	471,253	364,055	6,14
Sarbinowo	469,043	368,889	6,22
Mielno	458,042	364,228	6,19
Łazy	490,534	373,153	6,33
Dąbki	475,449	375,299	6,26
Darlówko	463,224	369,272	6,16

[1]	[2]	[3]	[4]
Jarosławiec	477,145	372,754	5,89
Ustka	464,799	367,819	6,13
Łeba	465,853	370,383	5,59
Białogóra	453,804	368,928	5,26
Dębki	462,321	373,709	5,27
Karwia	452,857	369,925	5,17
Jastrzębia Góra	449,787	369,252	5,19
Władysławowo	446,214	357,216	5,08
Jastarnia	471,912	354,506	6,00
Hel	479,297	347,102	6,27
Gdynia	409,191	327,947	4,36
Sopot	412,756	332,710	4,32
Gdańsk	408,093	324,640	4,45
Stegna	399,597	9,990	5,09
Sztutowo	407,858	323,548	5,16
Krynica Morska	420,249	329,606	5,15

Źródło: opracowanie własne.

Najdłuższe średnie dystanse w grupie najkrótszych odległości drogowych miejscowości wybrzeża i pozostałych 40 wybranych miast pozostałej części kraju mają Świnoujście (423,01 km), Międzyzdroje (413,58 km), Wiselka (410,21) oraz Międzywodzie (406,198). Najkrótsze średnie odległości charakteryzują Sztutowo (323,54), Gdańsk (324,64), Gdynię (327,94), Krynice Morską (329,60) i Stegną (332,71 km).

Miejscowości nadmorskie Pobrzeża Szczecińskiego oraz zachodniej części Pobrzeża Koszalińskiego mają znacznie wyższe średnie najkrótsze odległości drogowe z wybranymi miejscowościami pozostałej części kraju w porównaniu z ośrodkami wschodniej części Pobrzeża Koszalińskiego oraz miejscowościami Pobrzeża Gdańskiego.

Analiza średnich najkrótszych odległości czasowych dzielących miejscowości wybrzeża od pozostałej części kraju wskazuje, że najkrótszy średni dystans dzieli pozostałą część kraju z Sopotem (4 h i 32 minuty), Gdynią (4 h i 36 minut), Gdańskiem (4 h i 45 min), Stegną (5 h i 9 min) oraz ze Sztutowem (5 h 16 min). Najdłuższe średnie w grupie najkrótszych odległości czasowych dzielących miejscowości wybrzeża od wybranych ośrodków miejskich z pozostałej części kraju mają Łazy (6 h i 33 min), Świnoujście (6 h i 28 min), Hel (6 h i 27 min), Dąbki (6 h i 26 min), Rogowo (6 h i 25 min) i Sarbinowo (6 h i 22 min).

Różnica czasu pomiędzy miejscowościami o najdłuższej i najkrótszej średniej odległości czasowych dzielących je od pozostałej części kraju wynosi 2 godziny i 1 minuta (Sopot – 4 h i 32 min i Łazy – 6 h i 33 min). Zauważalny jest znacznie krótszy dystans czasowy dzielący miejscowości Pobrzeża Gdańskiego i pozostałą częścią kraju w porównaniu z miejscowościami Pobrzeża Szczecińskiego. Obraz ten nieco modyfikują pojedyncze peryferyjne trudno dostępne ze względu na położenie i warunki środowiska geograficznego miejscowości (Hel, Łazy, Dąbki).

Badania ruchu turystycznego w Polsce z uwagi na brak wyczerpujących danych odnośnie do zagospodarowania noclegowego, co za tym idzie – danych o ruchu turystycznym, nastrożają pewnych trudności. Głównym źródłem danych w szerszej skali statystyki dotyczącej poszczególnych gmin i miejscowości są dane statystyczne Banku Danych Lokalnych GUS.

W niniejszej pracy do opracowania współzależności dostępności przestrzennej i ruchu turystycznego posłużono się tymi danymi GUS dotyczącymi liczby korzystających z noclegów ogółem (turystów), liczby udzielonych noclegów ogółem oraz średniej długości pobytu (tab. 5). W analizie wykorzystano dane za rok 2014. Ze względu na braki danych wyselekcjonowano 32 miejscowości nadmorskie.

Tab. 5. Podstawowe dane o ruchu turystycznym w wybranych miejscowościach Pobrzeża Bałtyku

Miejscowość	Turyści ogółem	Udzielone noclegi	Średnia długość pobytu turysty
[1]	[2]	[3]	[4]
Wisielka	5 385	21 708	4,03
Świnoujście	232 825	1 454 669	6,25
Międzyzdroje	135 499	606 178	4,47
Międzywodzie	728	2 044	2,81
Dziwnów	15 986	112 672	7,05
Pobierowo	6 307	36 949	5,86
Rewal	3 444	33 089	9,61
Niechorze	128 190	760 358	5,93
Mrzeżyno	4 505	36 876	8,19
Grzybowo	4 884	24 497	5,02
Dźwirzyno	27 989	223 003	7,97
Kołobrzeg	384 443	3 008 805	7,83
Sianożęty	5 221	47 829	9,16
Ustronie Morskie	44 197	337 783	7,64
Sarbinowo	564	2 036	3,61
Mielno	9 611	87 790	9,13
Łazy	3 734	14 700	3,94

[1]	[2]	[3]	[4]
Dąbki	22 076	253 292	11,47
Darlówko	45 638	293 860	6,44
Jarosławiec	12 074	98 082	8,12
Ustka	75 064	524 602	6,99
Łeba	81 755	480 256	5,87
Białogóra	10 541	65 417	6,21
Władysławowo	159 489	692 592	4,34
Jastarnia	75 308	350 307	4,65
Hel	6 001	23 328	3,89
Gdynia	116 810	269 344	2,31
Sopot	196 363	605 696	3,08
Gdańsk	628 428	1 537 077	2,45
Stegna	42 719	220 770	5,17
Sztutowo	116	1 193	10,28
Krynica Morska	43 768	219 814	5,02

Źródło: opracowanie własne.

Według danych Banku Danych Lokalnych GUS, miastami o najwyższej liczbie osób korzystających z noclegów na polskim wybrzeżu są: Gdańsk (628 428), Kołobrzeg (384 443), Świnoujście (232 825), Sopot (196 363) i Międzyzdroje (135 499). Według tego samego źródła danych najmniej turystów korzystających z noclegów odnotowuje się w: Sztutowie, Sianożętach, Międzywodziu oraz Sarbinowie. Należy jednak pamiętać, że z uwagi na brak dotychczas wypracowanej przez GUS metodologii badawczej w zakresie pozyskiwania wyczerpujących danych dotyczących bazy noclegowej oraz wykorzystania jej w celach noclegowych oficjalne dane GUS, dotyczące zagospodarowania i ruchu turystycznego są w znacznej mierze niedoszacowane.

Najwięcej udzielono noclegów w Kołobrzegu (3 008 805), Gdańsku (1 537 077), Świnoujściu (1 454 669), Niechorzu (760 358) i Międzyzdrojach (606 178). Najmniej w grupie badanych miejscowości wybrzeża udzielono noclegów w Międzywodziu (728 - według oficjalnych danych Banku Danych Lokalnych GUS), Sarbinowie (564) i Sztutowie (116 udzielonych noclegów).

Na podstawie liczby korzystających z noclegów oraz liczby udzielonych noclegów określono w przybliżeniu średni czas pobytu w miejscowościach nadmorskich. Najwyższe średnie długości pobytu odnotowano dla Dąbek (11,47 dni), Jarosławca (8,12), Rewala (9,61), Mielna (9,13) oraz Sztutowa (10,13). W celu oceny związku dostępności poszczególnych miejscowości

z rejestrowanym ruchem turystycznym obliczono współczynniki korelacji rang Spearmana (tab. 6).

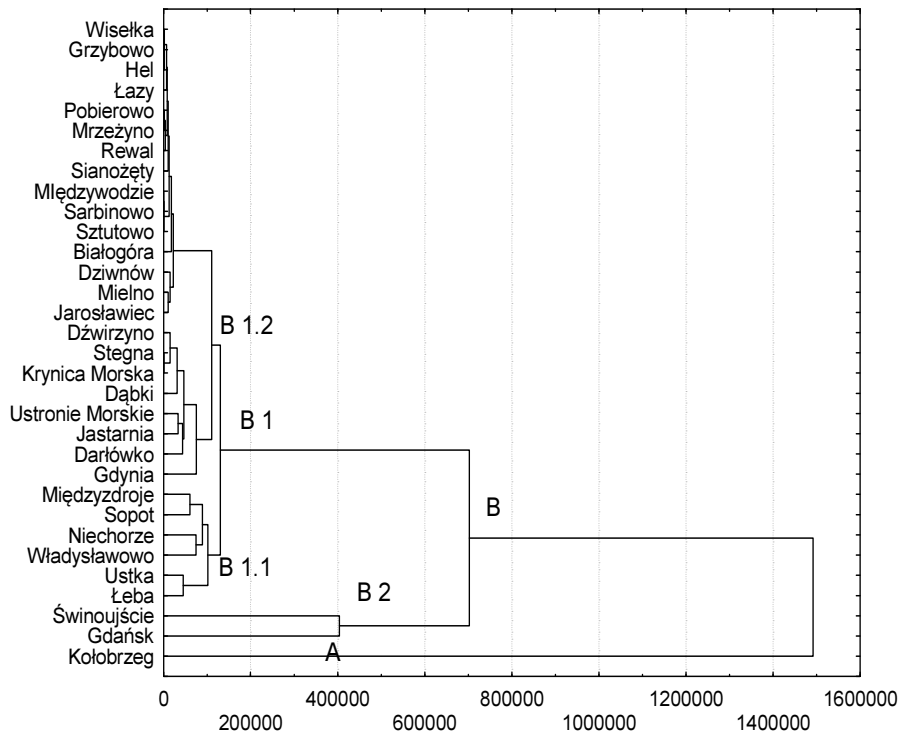
Tab. 6. Współczynniki korelacji rang Spearmana pomiędzy cechami opisującymi dostępność przestrzenną i ruch turystyczny w miejscowościach nadmorskich

Wyszczególnienie	Liczba turystów	Udzielone noclegi	Długość pobytu	Średnia odległość		
				rzeczywista	najkrótsza	czasowa najkrótsza
Liczba turystów	1	0,33	0,27	-0,07	-0,20	0,20
Liczba udzielonych noclegów	0,33	1	0,20	0,08	-0,11	-0,04
Długość pobytu	0,27	0,20	1	-0,77	-0,97	-0,36
Średnia odległość rzeczywista	-0,07	0,08	-0,77	1	0,92	0,52
Średnia najkrótsza odległość drogowa	-0,20	-0,11	-0,97	0,92	1	0,44
Średnia najkrótsza odległość czasowa	0,20	-0,04	-0,36	0,52	0,44	1

Źródło: opracowanie własne.

Obliczone wartości współczynników korelacji rang są istotne statystycznie przy poziomie istotności 0,05. Istotne statystycznie zależności wykazano pomiędzy średnią najkrótszą odległością drogową oraz średnią najkrótszą odległością czasową a długością pobytu i średnią odległością rzeczywistą. Uzyskane wartości współczynników korelacji rang Spearmana wskazują na ujemne korelacje pomiędzy tymi cechami. Szczególnie wysokie ujemne korelacje dotyczą zależności średniej odległości rzeczywistej oraz średniej najkrótszej odległości drogowej i średniej długości pobytu. Nie wykazano istotnych statystycznie zależności w zakresie średniej odległości rzeczywistej, średniej najkrótszej odległości drogowej oraz średniej czasowej z danymi o liczbie turystów i liczbie udzielonych noclegów.

Przeprowadzona metodą grupowania Warda analiza skupień również nie pozwoliła na wyodrębnienie w grupie badanych miejscowości klas cechujących się większymi poziomami korelacji cech opisujących dostępność przestrzenną obszaru oraz ruch turystyczny w poszczególnych miejscowościach (rys. 1). Wyróżniono dwa główne skupienia, A – które tworzy miejscowość Kołobrzeg charakteryzująca się znacznymi różnicami od pozostałych miejscowości, przede wszystkim w zakresie znacznie wyższych wartości opisujących ruch turystyczny (zdecydowanie najwyższa liczba korzystających z noclegów i liczba udzielonych noclegów oraz jedna z wyższych średnich długości pobytu).

Rys. 1. Grupowanie metodą Warda cech opisujących dostępność przestrzenną miejscowości
Źródło: opracowanie własne

Skupienie B składa się z dwóch mniejszych skupień B1 i B2. Na znacznie mniejsze skupienie B2 składają się Gdańsk oraz Świnoujście, miejscowości zbliżone do siebie ze względu na liczbę korzystających z noclegów oraz liczbę udzielonych noclegów, przy znacznie mniejszych podobieństwach w zakresie pozostałych cech. Skupienie B1 składa się z dwóch mniejszych skupień B.1.1 oraz B.1.2. Skupienie B.1.1 tworzą Międzyzdroje, Władysławowo, Sopot, Niechorze, Ustka i Łeba – miejscowości charakteryzujące się wysoką korelacją w zakresie średnich odległości rzeczywistych oraz liczby korzystających z noclegów. Skupienie B.1.2 jest znacznie bardziej rozproszone. Tworzą je pozostałe miejscowości, które charakteryzuje znacznie mniejszy stopień korelacji cech opisujących zarówno ich dostępność, jak i intensywność ruchu turystycznego.

4. Podsumowanie

Przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania analiza nie pozwala wykazać w sposób jednoznaczny korelacji pomiędzy dostępnością przestrzenną a danymi opisującymi ruch turystyczny. Brak wyraźnych związków pomiędzy dostępnością przestrzenną nadmorskich miejscowości turystycznych a miernikami opisującymi ruch turystyczny może pośrednio wskazywać, że intensywność ruchu turystycznego, opisywana liczbą odwiedzających, liczbą udzielonych noclegów oraz średnią długością pobytu turysty, jest skorelowana silniej z innymi czynnikami, np. skalą zagospodarowania turystycznego miejscowości lub cechami opisującymi warunki naturalne dla funkcjonowania turystyki wypoczynkowej (długość sezonu kąpielowego, średnie nasłonecznienie, średnie temperatury lata). Z drugiej strony brak wyraźniejszej korelacji pomiędzy cechami opisującymi dostępność turystyczną miejscowości nadmorskich oraz cechami opisującymi ruch turystyczny może pośrednio wynikać z braku precyzyjnych danych dotyczących ruchu turystycznego, które odzwierciedlałyby w sposób wyczerpujący skalę ruchu turystycznego.

Bibliografia

- KOMORNICKI T., ŚLESZYŃSKI P., ROSIK P., POMIANOWSKI W., 2010, *Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej*, „Biuletyn”, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 241, s. 16–34.
- MIEDZIŃSKI M., 2011, *Kołobrzeg jako centrum turystyki uzdrowiskowo-wypoczynkowej po 20 latach przemian ustrojowych (1989–2009)*, [w:] B. Krakowiak, J. Latosińska (red.), *Turystyka polska w latach 1989–2009*, ser. „Warsztaty z Geografii Turyzmu”, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 115–126.
- MILEWSKI D., 2010, *Dostępność transportowa jako element kształtujący potencjał turystyczny województwa zachodniopomorskiego*, *Zeszyty Naukowe* 590, „Ekonomiczne Problemy Usług”, 592, s. 509–519.
- MILEWSKI D., 2011, *Dostępność transportowa jako czynnik kształtujący atrakcyjność turystyczną województwa zachodniopomorskiego*, *Zeszyty Naukowe*, 627, „Ekonomiczne Problemy Turystyki”, 16, s. 181–201.
- MILEWSKI D., 2012, *Dostępność transportowa województwa zachodniopomorskiego dla ruchu turystycznego. Popyt turystyczny – uwarunkowania*, *Zeszyty Naukowe*, 698, „Ekonomiczne Problemy Usług”, 83, s. 415–427.
- PARZYCH K., 2010, *Determinants of tourist activity and tourist destination perception on the example of selected coastal resorts. The comparison of Ustka and Łeba resorts*, „Baltic Coastal Zone”, 14, Słupsk.